

kommun@sorsele.se

2021-10-22

1 (18)

Dnr-SI 2021:4299

Beslut

efter regelbunden kvalitetsgranskning av Sorsele
kommuns ansvarstagande för grundskolan

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en kvalitetsgranskning vid Sorsele kommun avseende de förutsättningar huvudmannen skapar för att eleverna får en likvärdig utbildning. En kvalitetsgranskning ska belysa hur väl huvudmannen klarar sitt uppdrag att ge elever förutsättningar att nå de nationella målen.

Läsanvisning

Skolinspektionen bedömer huvudmannens arbete inom två områden, se bilaga 1. Inom varje område bedöms om huvudmannen uppfyller framtagna kvalitetskriterier *i hög utsträckning, i flera delar* eller *i låg utsträckning*. Om en huvudman bedöms uppfylla kvalitetskriterierna *i låg utsträckning* eller *i flera delar* anger Skolinspektionen att utvecklingsarbeten behöver inledas och visar på vilka punkter. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs också av huvudmannen. Om en huvudman bedöms uppfylla kriterierna *i hög utsträckning* begär inte Skolinspektionen motsvarande redovisning men kan lämna framåtsyftande kommentarer.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att myndighetens kvalitetskriterier uppfylls i Sorsele kommun i följande utsträckning:

Huvudmannens analys av studieresultat och trygghet

Huvudmannen gör *i flera delar* relevanta analyser av studieresultat och resultat avseende trygghet, som kan utgöra underlag för förbättringsåtgärder inom dessa områden, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Huvudmannen behöver utveckla sin analys av trygghetsresultat i syfte att hitta förklaringar till skillnader och variationer mellan skolenheter, ämnen samt ur ett könsperspektiv. Detta för att kunna besluta om insatser och åtgärder som är relevanta för respektive skolenhet.

Huvudmannens kompensatoriska arbete

Huvudmannen har *i flera delar* vidtagit relevanta kompensatoriska åtgärder, som syftar till att elever med sämre förutsättningar ska nå utbildningens mål så långt som möjligt, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Huvudmannen behöver tydliggöra förväntade effekter av de kompensatoriska åtgärderna och mer aktivt följa upp och analysera om åtgärderna leder till faktiska förbättringar för de elevgrupper som åtgärderna avser.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 25 mars 2022 redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområden och resultatet av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall (bilaga 3) användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till skolinspektionen.umea@skolinspektionens.se eller per post till, Skolinspektionen, Box 3177, 903 04 Umeå. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr– SI 2021:4299) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive område.

Huvudmannens analys av studieresultat och trygghet

Författningsstöd

1 kap. 9 §, 4 kap. 3, 5-7 §§, 5 kap. 3 § skollagen

Skolinspektionen bedömer följande: Huvudmannen gör *i flera delar* relevanta analyser av studieresultat och resultat avseende trygghet, som kan utgöra underlag för förbättringsåtgärder inom dessa områden, men utvecklingsområden finns.

Sammanfattande motivering

Sorsele kommun har rutiner för att följa upp grundskolans studie- och trygghetsresultat och har en övergripande bild av hur resultaten ser ut i kommunens

skolor samt varför resultaten ser ut som de gör. Huvudmannen bör dock kunna komma längre i sitt analysarbete genom att på huvudmannanivå systematiskt analysera orsaker till skillnader och variationer mellan skolenheter, ämnen samt mellan flickors och pojkars resultat. När det gäller trygghetsarbetet behöver huvudmannen efterfråga ett bredare underlag från respektive skolenhet för att kartlägga huruvida tryggheten på skolorna upplevs som högre respektive lägre av elever, samt för att kunna se skillnader och variationer till hur flickor och pojkar upplever tryggheten på skolorna. Vidare kopplar huvudmannen i viss mån samman hur förutsättningarna och genomförandet av utbildningen påverkar resultaten avseende studieresultat och trygghet.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit vid intervjuer och dokumentstudier.

Huvudmannens analyser av studieresultat

Granskningen visar att Sorsele kommun har rutiner för att följa upp grundskolans studieresultat och har en övergripande bild av hur resultaten ser ut i kommunens grundskolor. Huvudmannen har i flera fall en förklarande analys med belägg för de studieresultaten vid huvudmannens skolenheter men saknar i viss mån en förklarande analys med belägg när det gäller högre studieresultat, samt skillnader och variationer i studieresultaten mellan flickor och pojkar på skolorna. Huvudmannen genomför resultatdialoger på tre nivåer som en del i huvudmannens systematiska kvalitetsarbete. På skolenhetsnivå analyserar lärarna studieresultaten och följer upp elevernas kunskapsutveckling under rektors ledning bland annat med hjälp av analysfrågor som skolchefen har tagit fram. Detta i syfte att identifiera framgångsfaktorer och utmaningar och för att skapa sig en bild av hur många elever som riskerar att inte uppnå målen i de olika ämnena. Rektorerna redovisar skriftligt i verksamhetsberättelser sina analyser av studieresultaten och de behov av resurser som finns. Verksamhetsberättelserna följs sedan upp i resultatdialoger som sker mellan rektorerna, elevhälsochefen och skolchefen där skolchefen ställer kompletterande frågor kring sådant som behöver förtydligas. Utifrån vad som framkommit av resultatdialogerna och skolenheternas slutsatser författar sedan skolchefen en huvudmannarapport som föredras för kommunchef, ansvarigt politiskt utskott samt kommunstyrelsen. Huvudmannen får då den aggregerade bilden av hur skolorna klarar sina uppdrag avseende exempelvis genomsnittligt meritvärde och

andel elever som uppnått kunskapskraven i alla ämnen.¹ Utöver resultatdialogerna följs studieresultaten upp vid mitterminskonferenser samt via tertialrapporter.

Granskningen visar att huvudmannen i flera fall har en förklarande analys med belägg för de lägre studieresultaten och kopplar resultaten till utbildningens genomförande och förutsättningar. Huvudmannen har exempelvis sett att studieresultaten i matematik sticker ut negativt och att undervisningen i matematik har legat på en för avancerad nivå på en av skolenheterna. En omorganisering av lärarna har därför gjorts och man har infört tvålärarsystem. Analyser har också visat att betygen i engelska för årskurs 6 påverkats vid en av skolenheterna, förklaringen som ges är att det handlar om elever med språksvårigheter. Den hälsoenkät som skolsköterskan i kommunens elevhälsoteam genomförde under våren 2021 för eleverna i årskurs 7 visade att en stor andel av eleverna har bristande sömn- och matvanor vilket anses kunna vara en bidragande orsak till att måluppfyllelsen inte är högre.² Även speciallärarna har noterat att flera elever inte orkat ta emot den hjälp som erbjuds dem under lektionstid. Detta är ett prioriterat område under läsåret 2021/2022. Även om huvudmannen i flera fall har en förklarande analys för de lägre studieresultaten visar granskningen att det delvis saknas en fördjupad analys som förklarar varför resultaten ser ut som de gör, eller vilka skillnader och variationer mellan olika ämnen³, och skolenheter som finns samt på vilket sätt det ligger till grund för förbättringsåtgärder. I intervju med skolchefen framkommer att denna typ av analys är något som gjorts föregående läsår men som inte hunnits med under pandemiåret då arbetsbelastningen varit hög men att detta är något huvudmannen avser komma tillbaka till.

¹ Av nationell statistik för elever i årskurs 9 läsåret 2020/2021 framgår att meritvärdet på Vindelälvs skolan var 218,8. Andel elever som uppnått kunskapskraven i årskurs 6 i Sorsele kommun läsåret 2019/2020 var 79,2 procent jämfört med rikets 73 procent.

² Enligt huvudmannens egen statistik i verksamhetsrapporten år 2020 för årskurs 7, 8 och 9 framgår att det genomsnittliga meritvärdet höstterminen 2020 i årskurs 7 var 175,8. I årskurs 8 var det 175,6 och i årskurs 9 var det genomsnittliga värdet 203,6.

³ Enligt Skolverkets officiella statistik för läsåret 2019/2020 hade eleverna i årskurs 6 i Sorsele kommun lägre genomsnittligt betyg per ämne i de praktiska ämnena musik, bild och hem- och konsumentkunskap, jämfört med riket.

Vidare saknar huvudmannen i viss mån en förklarande analys med belägg när det gäller högre studieresultat, samt skillnader och variationer i studieresultaten mellan flickor och pojkar på skolorna. I verksamhetsberättelsen för Vindelälvs skolans årskurs 7-9 år 2020 redovisas en betygsöversikt med genomsnittlig betygspoäng i respektive ämne för eleverna i årskurs 9 vårterminen 2020, samt elevernas genomsnittliga meritvärde. Det ges emellertid ingen tänkbar förklaring till högre respektive lägre betygspoäng som kopplar till utbildningens genomförande eller förutsättningar, exempelvis den höga betygspoängen i Idrott och hälsa.⁴ Av intervju med skolchefen framgår att man analyserar framgångsfaktorer i undervisningen vid resultatdialogerna och att huvudmannen ställer generella frågor om detta även om det inte sker i varje enskilt ämne. Av huvudmannarapporten framgår att analyskunskapen på enhetsnivå behöver förbättras för att tydliggöra vad det är som påverkar och orsakar resultat och måluppfyllelse. Huvudmannen analyserar inte heller studieresultat uppdelat på flickor och pojkar⁵. Av intervjuer med skolchefen och rektorerna framgår att det ställs frågor om detta till lärarna i analysarbetet på enhetsnivå men att lärarna inte ser några stora skillnader mellan flickors och pojkars studieresultat. Av verksamhetsberättelsen år 2020 för F-6 framgår att det övervägande är pojkar som inte når målen men det saknas fördjupade förklaringar till vad det kan bero på.

Av intervju med ordförande för social- och utbildningsutskottet (nedan benämnt utskottet) framkommer att Sorsele kommun haft hög personalomsättning vad gäller skolchefer och rektorer och att det sedan Skolinspektionens tillsyn 2018 har skett flera förbättringar i kommunen vad gäller grundskoleverksamheten. Skolinspektionen ser att Sorsele kommun har gjort stora framsteg vad gäller uppföljnings- och analysarbetet av studieresultat.

Huvudmannens analyser av elevernas trygghet

⁴ Genomsnittlig betygspoäng i Idrott och hälsa årskurs 9 vårterminen 2020 var 17,8 enligt nationell statistik. Elevernas genomsnittliga meritvärde vårterminen 2020 var 260,3 för kommunens årskurs 9.

⁵ Enligt Skolverkets officiella statistik för läsåret 2019/2020 var andelen elever i årskurs 6 som nått kunskapskraven i samtliga ämnen 79,2 procent. I statistiken över genomsnittlig betygspoäng per ämne läsåret 2019/2020 framgår att pojkar ligger lägre än flickor i samtliga ämnen i årskurs 6 med undantag för idrott och hälsa och matematik. Matematik (pojkar 12,3, flickor 12,3) engelska (pojkar 12,9 flickor 15,0) svenska (pojkar 12,9 flickor 15,0) bild (pojkar 11,8 flickor 15,3) Hem- och konsumentkunskap (pojkar 11,3, flickor 13,5) Naturorienterande ämnen (pojkar 12,5 flickor 13,3) Samhällsorienterande ämnen (pojkar 13,0 flickor 13,8).

Granskningen visar att huvudmannen har en övergripande bild av trygghetsresultaten i kommunens skolor men att det endast har gjorts generella analyser av elevernas upplevda trygghet på huvudmannanivå. Skolenheterna använder egna enkäter för att mäta elevernas trygghet och rektorerna signalerar till skolchefen om det skulle uppstå några behov av åtgärder. Av samtliga intervjuer och inkommen dokumentation framkommer att tryggheten på huvudmannens skolenheter upplevs som god. I skolenheternas verksamhetsberättelse för år 2020 samt i tertialrapport 2 för år 2021 förklaras resultaten bland annat med hög personaltäthet och vuxna ute på rasterna, skolans arbete med att skapa förtroendefulla relationer mellan elever och personal, samt ett välfungerande samarbete med vårdnadshavare.

I samband med Skolinspektionens riktade tillsyn av Blattnicksele skola hösten 2021 framkom emellertid att det finns elever som inte upplever sig trygga den dag i veckan de får sin undervisning på Vindelälvs skolan och att detta inte var något huvudmannen hade kännedom om. De trygghetsenkäter som Blattnicksele skola använder sig av innehåller inte några frågor som berör elevernas upplevda trygghet den dag de inte befinner sig på den egna skolan. I intervju med elevhälsoschefen framgår att det under flera år varit "tufft" för eleverna från byskolorna att komma in till den större skolan i centralorten och att detta är ett arbete som skulle kunna utvecklas mer. Av tertialrapport 2 år 2021 som inkom till Skolinspektionen under pågående granskning framgår att huvudmannen kommer att göra en kartläggning av elevernas upplevelse av trygghet och identifiera behov samt risker för kränkande behandling. Åtgärderna ska vara klara senast 15 november 2021. Skolinspektionen ser positivt på detta.

Av rektorsintervjun framkommer att skillnader mellan de olika skolenheterna, grupper av elever, eller skillnader ur ett könsperspektiv inte är något som efterfrågas systematiskt av skolchefen även om de lyfter den typen av frågor muntligt på möten. En förklaring till detta är att tryggheten i kommunens grundskolor upplevs hög och att de därför valt att fokusera på andra områden. Verksamhetsberättelsen för F-6 år 2020 är gemensam för de tre skolenheterna och redovisar inga trygghetsresultat för respektive skolenhet utan är en sammanfattande kort beskrivning sammantaget för alla tre skolenheter. Av detta följer att det även på huvudmannanivå blir svårt att sammanställa och göra en fördjupad analys av resultaten som kan förklara varför de ser ut som de gör.

Skolinspektionen noterar att det pågår en kontinuerlig dialog mellan rektorerna och skolchefen och att skolchefen arbetar verksamhetsnära samt att insatser sätts in om huvudmannen ser avvikelser. Av intervjuer med skolchefen, utskottet och representanter från kommunstyrelsen framgår att politikerna har stort förtroende för skolchefen och att det pågår ett löpande arbete att höja kvaliteten och tryggheten i

skolorna. Rektorerna signalerar till skolchefen som agerar för att hantera de situationer som uppstår, bland annat har omfördelning av lärartjänster skett mellan skolorna i syfte att skapa trygga lärmiljöer vid samtliga skolenheter. För att kunna göra relevanta analyser gällande trygghetsresultat som kan utgöra underlag för förbättringsåtgärder behöver dock huvudmannen systematiskt samla in underlag från respektive enhet som kopplar till utbildningens genomförande och förutsättningar. Detta för att på huvudmannanivå kunna dra slutsatser och besluta om förebyggande insatser och åtgärder för de olika skolenheterna.

Huvudmannen följer också upp, sammanställer och analyserar inkomna kränkingsanmälningar som en del i trygghetsarbetet. Huvudmannen har ett digitalt inrapporteringsverktyg där rektorerna rapporterar in de kränkningar som sker, samt vilken typ av kränkning det är, vilka åtgärder som vidtas och om kränkningen gäller en flicka eller pojke eller om det är samma elev som blivit utsatt vid upprepade tillfällen. Informationen går också upp som delgivning till kommunstyrelsen och det framgår av intervjuer att både utskottet och kommunstyrelsen får muntlig redovisning av vilka åtgärder som sätts in och hur det går.

I Skolenkäten från våren 2021 framkommer att elever i årskurs 5 i Sorsele kommun sammantaget uppvisar indexvärdet 7.3 inom området Trygghet, jämfört med 8.2 i genomsnitt för samtliga deltagande skolenheter i riket. På frågan ”jag vet vem jag kan prata med om någon varit elak mot en elev” hamnar indexvärdet på 6.8 jämfört med 8.1 i genomsnitt för samtliga deltagande skolenheter i riket. Detta är en förändring i negativ riktning jämfört med Skolenkäten 2019.⁶ Av intervjuer med rektorerna och skolchefen framgår att de inte gör jämförelser av skolornas resultat med nationella resultat i de rapporter politikerna tar del av.

Skolinspektionen bedömer sammantaget att Sorsele kommun *i flera delar* uppfyller kvalitetskriterierna inom området Huvudmannens analys av studieresultat och trygghet, men att utvecklingsområden finns.

⁶ I Skolenkäten våren 2019 var det sammantagna indexvärdet för årskurs 5 i Sorsele kommun 8.6 inom området Trygghet, vilket kan jämföras med samtliga medverkande skolenheters indexvärde 8.3.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Huvudmannen behöver utveckla sin analys av trygghetsresultat i syfte att hitta förklaringar till skillnader och variationer mellan skolenheter, ämnen samt ur ett könsperspektiv. Detta för att kunna besluta om insatser och åtgärder som är relevanta för respektive skolenhet.

Granskningen visar att huvudmannen behöver fördjupa sitt arbete med att analysera trygghetsresultaten för att finna relevanta förklaringar till varför resultaten ser ut som de gör. Analysen behöver tydliggöra orsakssamband bakom variationer och skillnader mellan skolenheter, ämnen, och ur ett könsperspektiv. Resultaten behöver också kopplas samman till utbildningens genomförande och förutsättningar. För att göra detta behöver huvudmannen systematiskt efterfråga och samla in underlag från respektive skolenhet. Detta är viktigt för att huvudmannen ska kunna genomföra relevanta utvecklingsåtgärder med syfte att öka måluppfyllelsen.

Av Skolverkets allmänna råd om systematiskt kvalitetsarbete framgår att ett av målen med analysarbetet är att identifiera faktorer som påverkar måluppfyllelsen och som kan utgöra utgångspunkter för utvecklingsarbetet. I arbetet med att hitta relevanta förklaringar till måluppfyllelsen är det viktigt att huvudmannen hittar sätt att underbygga sina förklaringar med empiriska belägg som innehåller faktorer som huvudmannen kan påverka. Huvudmannen bör även söka förklaringar relaterade till hur skolornas faktiska organisation ser ut och hur arbetet bedrivs. Vidare framgår att det både på huvudmannanivå och enhetsnivå är viktigt att analysera hur arbetsprocesserna påverkar verksamheternas resultat och måluppfyllelse. I huvudmannens analys är det viktigt att ta hänsyn till enheternas egna analyser och bedömningar av vad som behöver utvecklas.⁷

Skolinspektionen rekommenderar Sorsele kommun att systematiskt samla in ett bredare underlag från respektive skolenhet för att kunna fördjupa analysen av trygghetsresultaten, inte bara på aggregerad nivå, utan även på en mer detaljerad

⁷ Skolverkets allmänna råd med kommentarer, (2012) Systematiskt kvalitetsarbete för skolväsendet.

nivå, uppdelat på olika skolenheter, ämnen och ur ett könsperspektiv. Detta för att kunna fatta välgrundade beslut om riktade insatser utifrån varje skolas enskilda behov. I analyserna bör det ingå förklaringar och belägg till såväl högre som lägre trygghetsresultat på de olika skolenheterna, utifrån årskurser, ämnen och kön. Det som framkommer i analysarbetet bör därefter relateras till utbildningens genomförande och hur lärarnas och rektorernas förutsättningar påverkar resultaten. Analyserna behöver också kopplas samman med studieresultaten. Med stöd i dessa slutsatser kan huvudmannen få kunskap om vilka faktorer som påverkar elevernas måluppfyllelse och vilka specifika utvecklingsbehov som finns på varje skola.

Huvudmannens kompensatoriska arbete

Författningsstöd

1 kap. 9 §, 2 kap. 8 §, 4 kap. 7 § skollagen

Skolinspektionen bedömer följande: Huvudmannen har *i flera delar* vidtagit relevanta kompensatoriska åtgärder, som syftar till att elever med sämre förutsättningar ska nå utbildningens mål så långt som möjligt, men utvecklingsområden finns.

Sammanfattande motivering

Granskningen visar att Sorsele kommun har kännedom om elevers skilda behov och förutsättningar och vidtar flera åtgärder som syftar till att elever med sämre förutsättningar ska nå utbildningens mål. Även om det i kommunens resursfördelningsmodell inte sker någon tilldelning utifrån socioekonomiska förutsättningar tar huvudmannen i flera fall hänsyn till de faktiska behov som finns på skolorna exempelvis vid fördelningen av personella resurser. I de fall den tekniska ramen inte räcker till äskar skolchef medel utifrån elevernas behov och även omfördelning av resurser görs vid behov. Det saknas dock ett systematiskt arbete med att följa upp att de kompensatoriska åtgärder som vidtagits får avsedd effekt och leder till faktiska förbättringar av elevernas möjligheter att nå målen med utbildningen. Som ett led i detta behöver huvudmannen förtydliga de förväntade effekterna av det kompensatoriska arbetet och vad man från huvudmannahåll vill uppnå med åtgärderna.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit vid intervjuer och dokumentstudier.

Huvudmannens kunskap om elevers olika förutsättningar och behov samt motivering till resursfördelning

Huvudmannen har kännedom om elevernas skilda behov och förutsättningar och hur detta påverkar deras möjligheter att tillgodogöra sig utbildningen. Av intervjuer och dokumentation framkommer att elevsammansättningen på kommunens tre grundskolor är relativt likvärdig och att behoven inte skiljer sig åt nämnvärt mellan skolenheterna.⁸ Den skolenhet som har sämre socioekonomiskt index är den skola som har ett högre antal elever med utomeuropeisk bakgrund.⁹ Huvudmannen ser att elever med annat modersmål än svenska och elever med neuropsykiatriska funktionsvariationer är elever som har sämre förutsättningar att nå målen och klara utbildningen. Skolchefen har ett nära samarbete med rektorerna och elevhälsochefen för att ta reda på vilka olika behov som finns hos eleverna på de respektive enheterna.

Resursfördelningsmodellen i Sorsele kommun baserar sig sedan januari 2021 på "prislappsmodellen". Det är ett modellverktyg som med hänsyn taget till kommunens förutsättningar anger vad utbildningsverksamhet i genomsnitt kostar. Utifrån denna modell tilldelas förvaltningen en teknisk ram. Även om det i kommunens resursfördelningsmodell inte sker någon tilldelning utifrån socioekonomiska förutsättningar tar huvudmannen hänsyn till de faktiska behov som finns på skolorna exempelvis vid fördelningen av personella resurser. Elevhälsans kompetenser fördelas och prioriteras utifrån vad som framkommit av elevhälsokonferenser och klassrumsbesök och där behoven anses vara störst. Den totala årsbudget som skolchefen får att ansvara över fördelas mellan enheterna utifrån behov för att det ska bli en likvärdig skola för alla elever i kommunen. I de fall den tekniska ramen inte räcker till äskar skolchef medel utifrån elevernas behov. Vid behov görs även omfördelning av resurser.

Av intervju med rektorerna framgår att kommunens politiker satsar på skolan och har tilldelat skolan extramedel. Inför 2022 ligger en utökning i budget för att anställa

⁸ De variabler som ligger till grund för det socioekonomiska indexet som SCB räknar fram är kön, nyligen invandrad, högsta utbildning för vårdnadshavarna, ekonomiskt bistånd samt om eleverna bor med en eller båda vårdnadshavarna. Ett lågt socioekonomiskt index betyder bättre förutsättningar. Maxvärdet för indexet är 300 och median 88. Ammarnäs skola ligger på 107, Vindelälvs skolan F-3 ligger på 107, Vindelälvs skolan 4-9 ligger på 151 och Blattnicksele skola 99.

⁹ Vindelälvs skolan 4-9 har ett socioekonomiskt index på 151 vilket är det högsta värdet i kommunens grundskolor.

ytterligare en specialpedagog samt 1,5 tjänst speciallärare. Det framgår dock av intervjuer att det är en stor utmaning att hitta behöriga speciallärare och specialpedagoger i kommunen.

Genomförande och uppföljning av kompensatoriska åtgärder

Granskningen visar vidare att Sorsele kommun vidtar flera åtgärder som syftar till att elever med sämre förutsättningar ska nå utbildningens mål. Exempelvis har skolorna sökt statsbidrag för likvärdig utbildning i matematik då studieresultaten i matematik stack ut negativt. Inför läsåret 2019/2020 gjordes även en omorganisering inom ämnet och ett tvålärsystem har införts för att säkra undervisningskvaliteten. Skolorna har också arbetat med tidiga insatser när det gäller läsa-skriva-räkna-garantin och anställt en speciallärare för att stötta elever i behov av stöd och för att delta i arbetet med screening och utredningar för att tidigt upptäcka elever med risk att inte uppnå kommande kunskapskrav. Andra kompensatoriska insatser som genomförs för elever som riskerar att inte uppnå kunskapsmålen är exempelvis utökad elevhälsa, lovskola och läxläsning. I kommunen finns ett HVB-hem för elever som på grund av bristfällig skolgång eller andra omständigheter har sämre förutsättningar att nå utbildningens mål. För att kompensera dessa elever ges undervisningen i särskilda lokaler och tillsammans med resurser som socialpedagog och specialpedagoger.

Även om Sorsele kommun har fokus på att skapa förutsättningar för en likvärdig skola har huvudmannen inte tydligt och konkret formulerat mål för det kompensatoriska arbetet eller för de olika kompensatoriska insatser som görs. Huvudmannen måste vara tydlig med vilka förväntningar som finns på skolenheterna när det gäller de elevgrupper huvudmannen uppmärksammat som elever med sämre förutsättningar att nå målen. Flera av de insatser som huvudmannen gör är generella, men elever med sämre förutsättningar är särskilt beroende av relevanta och riktade insatser från huvudmannens sida.

De kompensatoriska insatser som genomförs behöver också systematiskt följas upp och återspeglaras. Utbildningsutskottet och kommunstyrelsen behöver ta reda på både vilka insatser som sätts in för att åstadkomma förbättringar samt i vilken utsträckning de insatta åtgärderna får avsedd effekt och leder till faktiska förbättringar för eleverna att tillgodogöra sig utbildningen. Granskningen visar att det finns elever i kommunens skolor som trots resurskrävande insatser eller extra anpassningar inte lyckas nå målen. Både i rektorsintervjun och i intervju med elevhälsoschef framkommer att det finns utrymme för förbättring vad gäller att ge alla elever med sämre förutsättningar det stöd de behöver.

I Skolenkäten från våren 2021 framkommer att den pedagogiska personalen i grundskolan i Sorsele kommun sammantaget uppvisar lägre indexvärde inom området "särskilt stöd" jämfört med medelvärdet för riket.¹⁰ Av intervju med skolchefen och elevhälsochefen framgår att det har funnits utmaningar i arbetet med extra anpassningar och särskilt stöd, exempelvis enstaka lärare som vill sätta in åtgärdsprogram innan de testat att stötta eleverna i form av extra anpassningar, samt brister i kartläggnings- och uppföljningsarbetet. Elevhälsan i Sorsele kommun har tagit hjälp av SPSM för att tydliggöra arbetsgången för alla lärare på kommunens skolor.

Granskningen visar att huvudmannen behöver utveckla sin uppföljning av de kompensatoriska insatserna för att huvudmannen ska kunna veta om åtgärderna är relevanta. I intervjuer framkommer att vissa konkreta uppföljningar görs exempelvis av statsbidragen, förstelärarnas uppdrag och lovskolan men att uppföljningar ibland uteblir eller sker informellt och utan systematik som exempelvis uppföljningarna av arbetet med extra anpassningar. I intervju med utskottet anges att de är delaktiga i uppföljningen av statsbidragen men att de i övrigt inte är involverade. Enligt utskottet finns ett behov att skaffa sig mer information om vilka åtgärder som sätts in för eleverna med sämre förutsättningar och om åtgärderna får den effekt man avser.

Skolinspektionen bedömer sammantaget att Sorsele kommun *i flera delar* vidtar kompensatoriska åtgärder, som syftar till att elever med sämre förutsättningar ska nå utbildningens mål så långt som möjligt, men utvecklingsområden finns.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Huvudmannen behöver tydliggöra förväntade effekter av de kompensatoriska åtgärderna och mer aktivt följa upp och analysera om åtgärderna leder till faktiska förbättringar för de elevgrupper som åtgärderna avser.

¹⁰ I Skolinspektionens enkät till den pedagogiska personalen i grundskolan våren 2021 är indexvärdet för området "särskilt stöd" 3,9 vilket kan jämföras med 7,9 för samtliga deltagande skolor i riket.

Av granskningen framgår att Sorsele kommun delvis följer upp insatser som görs i kompensatoriskt syfte men att huvudmannen behöver utveckla sin uppföljning och analys av hur det kompensatoriska arbetet avseende fördelning av resurser och riktade insatser leder till faktiska förbättringar och ger den effekt som det var tänkt. För att kunna göra det är det viktigt att det finns uttalade målsättningar med insatserna, både långsiktigt och kortsiktigt.

Av Skolverkets allmänna råd med kommentarer framgår att i både huvudmannens och i enhetens planering är det viktigt att ange konkreta följder på kort och lång sikt av var och en av de åtgärder som ska genomföras. Eftersom insatserna förväntas leda till ökad måluppfyllelse måste de tydligt kopplas till de nationella målen, kraven och riktlinjerna. Genom att ange vad som ska uppnås och förväntade effekter underlättas även kommande uppföljning och utvärdering. För att utvecklingsarbetet ska bli framgångsrikt krävs att de planerade insatserna är väl förankrade hos all berörd personal.¹¹

Av Skolinspektionens tematiska kvalitetsgranskning av kommuners styrning av grundskolan¹² framgår att huvudmän generellt inte följer upp samband mellan skolors resultat och satsade resurser. Huvudmännen vet därför inte om den beslutade fördelningen har någon effekt på skolornas resultat. Skolinspektionen vill understryka vikten av att huvudmännen kontinuerligt ställer sig frågan vilken sorts uppföljning de ska göra av sin resursfördelning så att eventuella effekter i måluppfyllelse blir tydliggjorda. Det blir viktigt att ställa elevers resultat inom olika skolenheter i relation till exempelvis tillgång till elevhälsans olika funktioner, skolbibliotek, specialsalar, legitimerade lärare som undervisar i ämnen de är behöriga för och övrig personal som kan arbeta med att stödja eleverna – allt detta i syfte att skaffa sig kunskap om vilka insatser som leder till framgång.

Skolinspektionen rekommenderar Sorsele kommun att utveckla sitt arbete med att systematiskt följa upp vilka effekter de kompensatoriska insatserna får i grundskolan. En viktig del i ett sådant arbete är att förtydliga vad de kompensatoriska åtgärderna förväntas åstadkomma. För att kunna utvärdera om de genomförda åtgärderna har

¹¹ Skolverkets allmänna råd med kommentarer, (2012), Systematiskt kvalitetsarbete för skolväsendet.

¹² "Huvudmannens styrning av grundskolan – ett uppdrag med eleven i fokus" Kvalitetsrapport 2015:91, s27.

gett avsedd effekt behöver huvudmannen formulera en tydlig målsättning med vad man vill åstadkomma med sina insatser.

Beslutet har fattats av Veronica Bonivert Säfström, utredare.

I den slutliga handläggningen har utredaren Helén Lundell Sjöberg (föredragande), utredaren Robert Östberg samt utredaren Agnetha Burström medverkat.

Bilaga 1: Underlag för bedömning regelbunden kvalitetsgranskning

Vid granskningsbesöket inhämtas information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- En gruppintervju med två rektorer.
- En intervju med elevhälsochef.
- En intervju med skolchef.
- En intervju med ekonom knuten till utbildningsförvaltningen.
- En intervju med ordförande i social- och utbildningsutskottet.
- En intervju med ordförande och vice ordförande i kommunstyrelsen.
- Dokumentstudier. Dels de dokument som begärts in från huvudmannen och skolan samt den officiella statistik som finns att tillgå om den aktuella huvudmannen.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens protokoll från besöket för faktakontroll.

Som underlag för bedömningarna har Skolinspektionens utredare använt sig av bedömningsunderlag, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. Bedömningsunderlagen beskriver de områden som utredarna ska värdera vid granskningen. Bedömningsunderlagen är uppdelade i bedömningsområden. Respektive bedömningsområde är sedan nedbrutet till ett antal punkter. Dessa punkter beskriver mer i detalj vad som ska utredas, för att identifiera var huvudmannens styrkor respektive förbättringsområden finns.

Bedömningsområden

För huvudmannen granskas följande delar:

Bedömningsområde 1: I vilken utsträckning det finns en förklarande ansats i huvudmannens analys av studieresultat och resultat avseende trygghet, som kan utgöra underlag för förbättringsåtgärder inom dessa områden.

Bedömningsområde 2: I vilken utsträckning huvudmannen har vidtagit relevanta kompensatoriska åtgärder, som syftar till att elever med sämre förutsättningar ska nå utbildningens mål så långt som möjligt.

Skolinspektionen har i den regelbundna kvalitetsgranskningen valt ut två väl definierade och begränsade granskningsområden i syfte att få ett djup förståelse av

hur huvudmannen arbetar inom dessa områden inom en specifikt utvald skolform. De två ovanstående områdena representerar inte hela huvudmannens arbete. Inom huvudmannens ansvar för skolan finns många viktiga områden som tillsammans bildar huvudmannens samlade ansvar för sin verksamhet och det finns därmed andra områden som är betydelsefulla för ett framgångsrikt arbete. Granskningen ger dock en god inblick i med vilken kvalitet huvudmannens arbete sker inom ovanstående områden för den valda skolformen. Resultaten av denna granskning kan även ge information till hur huvudmannen kan utveckla sitt arbete inom andra områden och i andra skolformer.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:
www.skolinspektionen.se

Bilaga 2: Bakgrundsuppgifter om verksamheten

Skolinspektionen genomförde digitala intervjuer med huvudmannen mellan den 14 september 2021 och den 16 september 2021. Besöket genomfördes av utredarna Helen Lundell Sjöberg och Robert Östberg.

Sorsele kommun har cirka 2400 invånare. Det finns grundskolor på tre orter i kommunen. Vindelälvs skolan som är en F-9 skola, samt Blattnicksele skola och Ammarnäs skola som är F-6 verksamheter. Grundskoleverksamheten sorterar under kommunstyrelsen med tillhörande förvaltning som leds av en kommunchef. Social- och utbildningsutskottet är kommunstyrelsens beredande organ i utbildningsfrågor. Skolchefen rapporterar till social- och utbildningsutskottet.